

Последният измерител - отношението на зависимост - след достигане на стойността 51.7% през 1980 г. бележи траен спад до 1999 г. Намалението е обусловено изцяло от намаляващия дял на младите, което свръхкомпенсира нарастващия брой (дял) на старите. Отношението е около 50.0% и показва, че на две лица на възраст 15-64 г. се пада едно дете или едно лице от групата 65+ г.

Безспорен факт е, че процесът на остаряване на населението на България се осъществява и откъм основата, и откъм върха. Периодът след 1990 г. обуславя противоречиви по знак изменения в действието на различните фактори, свързани с този процес. Вследствие на социално-икономическата криза раждаемостта рязко спадна, което води до стесняване на основата на възрастовата пирамида. Може да се очаква, че раждаемостта ще спре своя спад и ще се стабилизира на сравнително ниско равнище. Въпреки че в близко бъдеще е възможно да се реализират някои отложени раждания, малко е вероятно да има компенсация на неосъществените раждания през последното десетилетие.

Това, което дава основание на някои автори да говорят за „парадокс на демографския преход“, е, че и в България, както и в редица страни от Централна и Югоизточна Европа, смъртността нараства (Schmid, 1998, с. 13). Известно е от теорията, че на този етап от демографския преход, в който се намира и нашето население, смъртността би трябвало да намалява. Ефектът от повишената смъртност върху остаряването на населението е нееднозначен. Повишената смъртност сред старите хора забавя процеса на остаряване. В същото време по-високата смъртност сред лицата на възраст до 60 години води до по-голяма интензивност на остаряването на населението като цяло.

Според френските демографи Calot и Chesnais (1997, с. 143-149) последствията от остаряването на населението са: утежняване на демографския дефицит; остаряване на работната сила, което предизвиква промени в икономическото поведение; нарастване на товарването на обществения бюджет; претоварване на финансирането на социалното осигуряване.

За България посочените четири направления могат да бъдат конкретизирани по следния начин:

- Отрицателният естествен прираст в комбинация с остаряването на населението силно влошава възпроизводствените възможности, което се вижда от основните демографски показатели. По данни на НСИ тоталният коефициент за плодовитост през 1999 г. е 1.23 деца при теоретичен минимум за просто възпроизводство на населението 2.1. Аналогично е положението и с възпроизводството на фертилния контингент. За същата година (1999) нето коефициентът, показващ степента на заместване на едно поколение жени с друго, е едва 0.60.

- Влошаването на възрастовата структура на населението рефлектира и върху размера и качеството на трудовите ресурси. Увеличаването на